

RÂNDVIABA DUMNEZEIEȘTII PROSCOMIDII

Preotul vine la Proscomidiar cu capul descoperit, îmbrăcat în toate veșmintele', și, închinându-se de trei ori, împreună cu diaconul (*dacă este*), zice:

Dumnezeule, curățește-mă pe mine păcătosul și mă miluiește (de trei ori).

După aceasta, preotul, *luând prima prescură și copia* cu amândouă mâinile, *le ridică până în dreptul frunții și zice:*

Răscumpăratu-ne-ai pe noi din blestemul Legii cu scumpul Tău Sânge. Pe Cruce fiind răstignit și cu sulița împuns, nemurire ai izvorât oamenilor, Mântuitorul nostru, slavă Ție.

Apoi diaconul zice:

Binecuvintează, părinte!*

Și preotul, trecând prescura și copia în mâna stângă, le binecuvintează cu dreapta, în chipul crucii, zicând:

Rinecuvântat este Dumnezeu nostru, totdeauna, acum și pururea și în vecii vecilor.

Diaconul: Amin.

Apoi diaconul zice:

Domnului să ne rugăm. Doamne, miluiește. Iar preotul, având prescura în mâna stângă și copia în mâna dreaptă, *însemnează cu copia, cruciș, de trei ori, deasupra peceții de pe prescură și zice de fiecare dată:*

Intru pomenirea Domnului și Dumnezeului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos.

Și, punând îndată prescura pe talerul de lemn, preotul înfige copia vertical în partea dreaptă a peceții (cea cu literele IIS și NI) și, tăind, zice:

Ca o oaie spre junghiere S-a adus*.**

Apoi, tăind în partea stângă a peceții (cea cu literele HS și KA), zice:

Și ca un miel nevinovat, fără de glas, înaintea celui ce-l tunde, așa nu ți-a deschis gura Sa.

Tăind în partea de sus a peceții, zice:

Întru smerenia Lui, judecata Lui s-a ridicat. Și, tăind în partea de jos a peceții, zice:

Iar neamul Lui cine-l va spune?

După aceasta, diaconul zice:

Ridică, părinte.

Iar preotul, înfigând copia orizontal, între miez și coaja de jos a prescurii, dinspre dreapta sa, ridică Sfântul Agneț, zicând;

Că s-a luat de pe pământ viața Lui (Isaia 53, 7-8). Și îndată, preotul pune Sfântul Agneț cu fața în jos pe Sfântul Disc, iar diaconul zice:

Jertfește, părinte.

Iar preotul, tăind cruciș miezul Sfântului Agneț, până aproape de coaja cu pecete, zice:

Se jertfește Mielul lui Dumnezeu, Cel ce ridică păcatul lumii, pentru viața și mântuirea lumii.

Apoi preotul întoarce Sfântul Agneț cu fața în sus (partea cu pecetea pe ea), iar diaconul zice:

Împunge (străpunge), părinte.

Preotul împunge cu copia Sfântul Agneț, în partea dreaptă, sub literele IIS, și zice:

Si unul dintre ostași, cu sulița, coasta Lui a împuns (străpuns).

Felul cum trebuie așezate Sfântul Agneț și celelalte părțile pe Sfântul Disc

Apoi diaconul sau, în lipsa lui, preotul, luând în mâna dreaptă vasul cu vin și în stânga vasul cu apă, toarnă în Sfântul Potir vin și puțină apă**, în același timp, zicând:**

[[]* Nu este îngăduit preotului să săvârșească Proscomidia fără a fi îmbrăcat în toate veșmintele.
[[]** Dacă va sluji preotul fără diacon atunci cuvintele diaconului, adică: Binecuvintează părinte... și: Împunge, părinte... și Vremea este a face... și celelalte, să nu le zică.
[[]*** Referitor la forma acestui verset, se vede Lămuririle din Liturghier.
[[]**** Dacă vor fi mai mulți preoți și diaconi împreună-slujitori, precum și credincioși de împărțit, trebuie să se scoară, la vremea Proscomidiei, Sfântul Agneț mai mare decât de obicei. De asemenea,

Si îndată a ieșit sânge și apă; și cel ce a văzut a mărturisit și adevărată este mărturia lui (Ioan 19, 34-35).

Apoi, diaconul zice:

Binecuvintează, părinte această unire!*****

Iar preotul, binecuvântând cu mâna peste Sfântul Potir, zice:

Rinecuvântată este unirea Sfințelor Tale, totdeauna, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

Acoperind apoi Sfântul Potir cu acoperământul său, împăturit, preotul ia în mână a doua prescură și, tăind din ea o părțică, în formă triunghiulară, zice:

Intru cinstea și pomenirea Preabinecuvântatei, slăvitei Stăpânei noastre, de Dumnezeu Născătoarea și pururea Fecioara Maria, pentru ale cărei rugăciuni primește, Doamne, jertfa aceasta întru jertfelnicul Tău cel mai presus de ceruri.

Și scoțând părțicia, o pune de-a dreapta Sfântului Agneț, aproape de mijlocul lui, și zice:

Re față a stat împărăteasa, de-a dreapta Ta, în haină aurită îmbrăcată și preainfrumusețată (Psalm 44, 11).

Apoi, luând a treia prescură, scoate dintr-însa părțile pentru cele nouă cete, mai mici decât părțicia pentru Sfânta Fecioară. Luând întâia părțică, o așează sus, în partea stângă a Sfântului Agneț, zicând:

1. Întru cinstea și pomenirea Sfinților Arhangheli Mihail și Gavriil și a tuturor cereștilor și netrupeștilor puteri.

Luând a doua părțică, o așează sub cea dintâi, zicând:

2. A cinstului și slăvitului Prooroc, Înaintemergătorul și Botezătorul Ioan; a sfinților și slăviților Proroci: Moise și Aaron, Ilie și Elisei, David al lui Iesei, a Sfinților trei tineri, a lui Daniel proorocul și a tuturor Sfinților Proroci.

Apoi, iarăși la a treia părțică, o așează sub a doua, incheind prima coloană, zicând:

3. A Sfinților, slăviților și întru tot lăudaților Apostoli Petru și Pavel, a celor doisprezece, a celor șaptezeci și a tuturor Sfinților Apostoli și a celor întocmai cu Apostolii.

Luând a patra părțică, o așează lângă părțicia cea dintâi, începând astfel a doua coloană, de sus în jos, și zice:

4. A celor între Sfinți Părinților noștri, mari dascăli ai lumii și Ierarhi: Vasile cel Mare, Grigorie de Dumnezeu Cuvântătorul și Ioan Gură de Aur, Atanasie, Chiril și Ioan cel milostiv, patriarhii Alexandriei, Nicolae al Mirelor Lichiei și Spiridon al Trimitundei, Nifon al Constantinopolului, Calinic de la Cernica, Antim Ivireanul, Iosif cel Nou de la Partoș, Iorest și Sava, Iosif Mărtursorul, Ghelasie de la Râmeț, Leontie de la Rădăuți, Petru Movilă, Pahomie de la Gledin, episcopul Romanului și a tuturor Sfinților Ierarhi.

Luând a cincea părțică, o așează sub cea dintâi din coloana a doua, zicând:

5. A sfântului întâi Mucenic și Arhidiacon Ștefan, a Sfinților Mari Mucenici Gheorghe, purtătorul de biruință, Dimitrie, izvorătorul de mir, Teodor Tiron, Teodor Stratilat, Mina și Ioan cel Nou, a Sfinților Mucenici Serghie și Vah, Ioan Valahul și Oprea, Constantin Brâncoveanu cu fiii săi, a Sfinților Martiri și Mărturisitori Năsăudeni: Atanasie Todoran din Bichigiu, Vasile din Mocod, Grigorie din Zagra și Vasile din Telciu și a tuturor Sfinților Mucenici; a Sfințelor Mucenițe: Tecla, Varvara, Paraschevi, Ecaterina, Filofteia de la Argeș și a tuturor Sfințelor Mucenițe.

Luând a șasea părțică, o așează sub cea dinaintea ei, adică lângă a treia din prima coloană, împlinind astfel a doua coloană, și zice:

6. A Sfinților Cuvioși și de Dumnezeu purtători Părinți ai noștri: Antonie, Eftimie, Sava, Onufrie, Atanasie Atonitul, Dimitrie cel Nou, Ioan Casian, Gherman, Grigorie Decapolitul, Nicodim de la Tismana, Visarion și Sofronie, Ioan de la Prislop, Daniil Sihastrul, Paisie și Ioan de la Neamț și a tuturor Sfinților Cuvioși Părinți; a Sfințelor Cuvioase Maici: Pelaghia, Teodosia, Anastasia, Eupraxia, Fevronia, Teodula, Eufrosina, Maria Egipteanca, Parascheva de la Iași, Teodora de

la Sihla și a tuturor sfințelor Cuvioase Maici. Iar după aceasta, luând a șaptea părțică, o așează deasupra, începând a treia coloană, și zice:

7. A Sfinților făcători de minuni și doctori fără de arginți: Cosma și Damian, Chir și Ioan, Pantelimon și Ermolae, și a tuturor Sfinților tămăduitori fără de arginți.

Luând a opta părțică, o așează sub cea dinaintea ei, zicând:

8. A Sfinților și Dreptilor dumnezeiești Părinți Ioachim și Ana, a Sfântului (N), a cărui pomenire o săvârșim.

Luând a noua părțică, o așează la urmă, împlinind a treia coloană, și zice:

9. A celui între sfinți Părintele nostru Ioan Gură de Aur, arhiepiscopul Constantinopolului (iar dacă se face Dumnezeiasca Liturghie a Sfântului Vasile cel Mare, zice: A celui între sfinți Părințele noastre Vasile cel Mare, arhiepiscopul Cezareei Capadociei) și a tuturor sfinților, pentru ale căror rugăciuni, cercetează-ne pe noi, Dumnezeule.

Luând preotul a patra prescură și scoțând o părțică din ea, mai mică decât mirida pentru Născătoarea de Dumnezeu, dar mai mare decât cele ale Sfinților, zice:

Romenește, Stăpâne, Iubitorule de oameni, pe toți episcopii ortodocși și pe Preafericitul Părintele nostru (N), Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, [pe (Înalt-) Preasfințitul (Arhi-) Episcopul (și Mitropolitul) nostru (N), pe (arhiereul care a hirotonit pe cel ce pomenește, dacă este în viață) (N), [în mănăstiri: și pe starețul nostru (N)], cinstita preoțime și cea întru Hristos diaconime, toată ceata preoțească, pe frații împreună slujitori cu noi, preoți (N) și diaconi (N), și pe toți frații noștri pe care i-ai chemat la împărțășirea Ta, prin milostivirea Ta, Preabunule Stăpâne.

Așează părțicia sub Sfântul Agneț, spre colțul din dreapta acestuia, adică la stânga preotului, începând astfel rândul de sub Sfântul Agneț.

După aceasta, preotul scoate, din aceeași prescură, o părțică și o așează în dreapta celei dintâi, sub Sfântul Agneț, zicând:

Romenește, Doamne, pe binecredinciosul popor român de pretutindenii, pe conducătorii țării noastre, pe mai marii orașelor și ai satelor și pe iubitorule de Hristos armată.

Apoi, preotul scoate o părțică din prescura a patra pentru ctitorii și binefăcătorii în viață ai bisericii și, așezând-o sub Sfântul Agneț, în dreapta celorlalte două, zice:

Romenește, Doamne, pe ctitorii și binefăcătorii acestui sfânt locaș (N).

Dacă ctitorii sunt morți, preotul va scoate părțicia pentru ei din prescura a cincea (cea pentru cei răposați).

Apoi, scoțând părțile mai mici, tot pentru vii, din a patra prescură, și punându-le pe Sfântul Disc, toate la un loc, sub părțicia pentru arhiereu, zice:

Rimește, Doamne, jertfa aceasta pentru iertarea păcatelor tuturor fraților întru Hristos și pentru tot sufletul creștinesc cel necăjit și întristat, care are trebuință de mila și de ajutorul Tău; pentru apărarea țării acesteia și a celor ce viețuiesc în ea; pentru pacea și buna așezare a întregii lumi; pentru buna stare (*statornicia*) sfințelor lui Dumnezeu Biserici; pentru mântuirea și ajutorul celor care, cu osârdie și cu frică de Dumnezeu, se ostenesc și slujesc, părinți și frați ai noștri; pentru cei trimiși; pentru cei ce sunt în călătorie; pentru tămăduirea celor ce zac în boli; pentru izbăvirea celor robiți; pentru cei ce sunt în judecăți, în închisori, în prigoniri, în necazuri și în strămtorări; pentru cei ce ne urâsc și pentru cei ce ne iubesc pe noi; pentru cei ce ne miluiesc și ne ajută nouă; pentru cei care ne-au cerut nouă, nevrednicilor, să ne rugăm pentru dânșii; pentru frații noștri care sunt în slujbe și pentru toți cei ce slujesc și au slujit în sfânt locașul acesta.

După aceea, pomenește numele credincioșilor vii, scoțând miride cu copia și zicând: Pomenește, Doamne, pe robii Tăi (N). Și așa, luând părțilele, le pune la un loc cu cele scoase mai înainte pentru cei vii.

După aceea, preotul ia a cincea prescură, scoate cu copia părțile pentru morți și le pune pe Sfântul Disc, toate la un loc, sub părțicia pentru ctitori, și zice:

Rentru pomenirea și iertarea păcatelor tuturor celor din veac adormiți întru

dreapta credință: ale strămoșilor, ale moșilor, ale părinților, ale maicilor, ale fraților, ale surorilor, ale fiilor și fiicelor, ale celor dintr-o rudenie și dintr-o seminție cu noi și ale tuturor celor ce au adormit întru nădejdea învierii și a vieții veșnice; ale ctitorilor sfântului locașului acestuia (aici pomenește pe ctitorii răposați), ale miluitorilor și binefăcătorilor, ale tuturor celor ce s-au ostenit și au slujit în sfânt locașul acesta: arhierei, ieromonahi, preoți, ierodiaconi, diaconi, monahi, monahii și ostenitori; ale fericiților patriarhi, ale ortodocșilor arhierei și preoți; ale dreptmăritorilor creștini [pe care apa, marea, râurile, izvoarele, lacurile, fântânile i-au înecat sau războiul i-a secerat, sau cutremurul i-a cuprins, sau tâlharii i-au ucis, sau focul i-a ars, sau fiarele, sau păsările, sau animalele din mare i-au omorât; ale celor morți fără de veste, de moarte năprasnică sau în accidente; ale celor loviți de trăsnete și ale celor înghețați în munți, pe cale, în loc pustiu și în sihăstrie; ale celor sfârșiți de întristare sau de bucurie; ale celor care au pățimit în zile bune și în nenorocire, în închisori și lagăre; ale celor pe care i-a ucis calul, căruța sau orice fel de vehicul, grindina, zăpada, revărsarea apelor; sau zidul ori pământul i-a ucis, sau focul i-a ars, sau fiarele, sau păsările, sau animalele din mare i-au omorât băuturile otrăvitoare, înecările cu oase; ale celor loviți de tot felul de aruncare: a fierului, a lemnului sau a pietrei; ale celor sfârșiți de chiotul tare, de alergarea grabnică, de palmă, de pumn, de lovitură cu piciorul, de ciumă sau de alte boli, de foame, de sete, de mușcături înveninate, de înghițirea șerpilor, de călcarea animalelor, de sugrumare de cel de aproape; sau marea sau pământul deschizându-se, i-a înghițiț; bătrâni, adulți, tineri, copilandri, prunci născuți fără de vreme], parte bărbătească și femeiască, de toate vârstele, care au murit în felurite chipuri și pe care nu i-am pomenit din neștiință sau din uitare sau din pricina mulțimii numelor. Tu Înсуți îi pomenește, Dumnezeule, Cel ce știi numele și vârsta fiecăruia.

Apoi, preotul, scoțând miride cu copia, pomenește numele credincioșilor răposați înscrși pe pomelnice, începând cu arhiereul care l-a hirotonit (dacă a trecut la Domnul), pe care le pune pe Sfântul Disc, la un loc cu cele scoase mai înainte pentru cei adormiți, și zice: Pomenește, Doamne, pe robii Tăi (N).

Și, terminând pomenirea celor răposați, zice:

Si pe toți care, întru nădejdea învierii și a vieții de veci, cu împărțășirea Ta au adormit, dreptslăvitori părinți și frați ai noștri, Iubitorule de oameni, Doamne.

La sfârșit, preotul, luând a patra prescură, din care a proscomidit pentru vii, scoate o părțică pentru sine și, punând-o la cele pentru vii, zice:

Romenește, Doamne, după mulțimea îndurărilor Tale, și a mea nevrednicie; iartă-mi toată greșeala cea de voie și cea fără de voie.

Și, după aceasta, preotul, luând buretele, strânge cu grijă părțilecele de pe marginea Sfântului Disc, astfel încât să nu cadă vreuna din ele.

Dacă este diacon, acesta ia cădelnița, pune tămâie în ea și zice către preot:

Binecuvintează, părinte, tămâia!

Iar preotul binecuvintează tămâia, zicând:

Tămâie Ți aducem Ție, Hristoase Dumnezeul nostru, întru miros de bună mireasmă duhovnicească, pe care primind-o întru jertfelnicul Tău cel mai presus de ceruri, trimite-ne nouă harul Preasfântului Tău Duh.

Diaconul:

Domnului să ne rugăm. Doamne, miluiește. Preotul tămâiază Steluța și o pune deasupra Sfântului Disc, zicând:

Si venind steua, a stat deasupra, unde era Pruncul (Matei 2, 9).

Diaconul: Acoperă, părinte! Iar preotul, apropiind acoperământul mic de fumul tămâii, acoperă Sfântul Disc, zicând:

Domnul a împărățit, întru podoabă S-a îmbrăcat; îmbrăcatu-S-a Domnul întru putere și S-a încins, pentru că a întărit lumea, care nu se va clinti. Gata este tronul Tău de atunci, din veac ești Tu. Ridicat-au râurile, Doamne, ridicat-au râurile glasurile lor; ridica-vor râurile valurile lor cu

glasuri de ape multe. Minunate sunt înălțările mării, minunat este întru cele înalte Domnul. Mărturiile Tale s-au adevărit foarte. Casei Tale se cuvine sfințenie, Doamne, întru lungime de zile (*Psalmlu 92*).

Diaconul: Acoperă, părinte!

Iar preotul, apropiind al doilea acoperământ de fumul tămâii, acoperă Sfântul Potir, zicând:

Racoperit-a cerurile bunătatea Ta, Hristoase, și de lauda Ta este plin pământul (*Avacum 3, 3*).

Diaconul: Acoperă, părinte!

Iar preotul, tămâind acoperământul mare (adică Aerul), acoperă cu el Sfântul Disc și Sfântul Potir laolaltă, zicând:

Racoperă-ne pe noi cu acoperământul aripilor Tale; depărtează de la noi pe tot vrăjmașul și potrivnicul; împacă viața noastră, Doamne; miluiește-ne pe noi și lumea Ta și mântuiește sufletele noastre, ca un bun și de oameni iubitor.

După aceea, preotul, luând cădelnița, tămâiază Darurile așezate la Proscomidiar, zicând de trei ori:

Rinecuvântat ești, Dumnezeul nostru, Cel ce ai binevoit așa, slavă Ție.

Iar diaconul, de fiecare dată, zice:

Rotdeauna, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

Și se închină amândoi cu toată cucernicia de trei ori. Apoi diaconul, luând cădelnița de la preot, zice:

Rentru punerea înainte a Cinstitelor Daruri, Domnului să ne rugăm. Doamne, miluiește.

Iar preotul zice:

RUGĂCIUNEA PROSCOMIDIEI

Dumnezeule, Dumnezeul nostru, Cel ce pe Domnul și Dumnezeul nostru Iisus Hristos, pâinea cea cerească, hrana a toată lumea, L-ai trimis mântuitor și răscumpărător și binefăcător, Care ne binecuvintează și ne sfințește pe noi, Înсуți binecuvintează (preotul binecuvintează cu mâna Cinstitele Daruri) această punere înainte și o primește întru jertfelnicul Tău cel mai presus de ceruri. Pomenește, ca un bun și de oameni iubitor, pe cei care au adus-o și pe cei pentru care s-a adus, iar pe noi ne păzește neosândiți întru sfințita lucrare a dumnezeieștilor Tale Taine. Că s-a sfințit și s-a preaslăvit preacinstitul și de mare cuviință numele Tău, al Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

Și, după aceasta, face acolo apolisul, zicând:

Slavă Ție, Hristoase Dumnezeule, nădejdea noastră, slavă Ție.

Diaconul: Slavă... Și acum... Doamne, miluiește (de trei ori), Părinte, binecuvintează.

Duminica, preotul incede apolisul așa: Cel ce a înviat din morți... Dacă se săvârșește Dumnezeiasca Liturghie în altă zi din cursul săptămânii, zice numai:

Hristos, adevăratul nostru Dumnezeu, pentru rugăciunile Preacuratei Sale Maici, ale celui între sfinți Părintele nostru Ioan Gură de Aur, arhiepiscopul Constantinopolului (iar dacă se face Dumnezeiasca Liturghie a Sfântului Vasile cel Mare, zice: ale celui între sfinți Părintele nostru Vasile cel Mare, arhiepiscopul Cezareei Capadociei) și ale tuturor Sfinților, să ne miluiască și să ne mântuiască pe noi, ca un bun și de oameni iubitor.

Diaconul: Amin.

CĂDIREA PREGĂTITOARE

Diaconul sau, în lipsă, preotul, tămâiază Sfânta Masă împrejur, zicând incec:

Renormânt cu trupul, în iad cu sufletul, ca un Dumnezeu, în rai cu tâlharul și pe tron împreună cu Tatăl și cu Duhul ai fost, Hristoase, pe toate umplându-le, Cel ce ești necuprins.

Apoi, continuă cădirea mare – rostind în taină (cu voce înecată) Psalmlu 50 – adică tămâiază icoanele împăratești și toată biserica, în vederea începerii Sfintei Liturghii.

Această cădire mare nu este legată neapărat de terminarea Proscomidiei, ci ea constituie o pregătire pentru începerea Dumnezeieștii Liturghii. Ea se săvârșește în mănăstiri, în timpul Ceaștului al șaselea, iar la parohii se săvârșește, în unele locuri, în timpul Doxologiei mari (sau se identifică cu ultima cădire mare a Uteniei, cea de la Cântarea a noua).